

XXIII JORNADES DE LA SAC: SIMEÓN DE GUINDA Y APEZTEGUI, EL COPRÍNCIP DESCONEGUT

El bressol navarrès de Simeón de Guinda

Jordi Pasques i Canut

Escriptor. pasquescanut@gmail.com

Resum

El bressol navarrès de Simeón de Guinda

Es presenten descripcions del poble, de la casa on va néixer el bisbe i copríncep Simeón de Guinda, dels diferents monuments i vistes panoràmiques, amb acompanyament de fotografies.

Resumen

La cuna navarra de Simeón de Guinda

Se presentan descripciones del pueblo, de la casa de nacimiento del obispo i copríncipe Simeón de Guinda, de los diferentes monumentos y vistas panorámicas, con acompañamiento de fotografías.

Résumé

Le berceau navarrais de Simeón de Guinda

Des descriptions de la ville, du lieu de naissance de l'évêque et co-prince Simeón de Guinda sont présentées, ainsi que différents monuments et vues panoramiques, accompagnées de photographies.

Abstract

The Navarra cradle of Simeón de Guinda

Descriptions of the town, the birthplace of the Bishop and Coprince Simeón de Guinda, the various monuments and panoramic views are presented, accompanied by photographs.

Simeón de Guinda y Apeztegui va néixer el dia 8 de març de 1659 a Esparza de Salazar/Espartza Zaraitzu, nom cooficial, en castellà i en basc, del poble i del municipi. Està situat a la comarca navarresa de Roncal-Salazar, dins de la merindad de Sangüesa/Sangoza, una de les cinc en què històricament ha estat dividida Navarra. La població, el 2022, és de 74 habitants. El seu emplaçament és a la riba dreta del riu Salazar, a tocar del riu, com gairebé totes les poblacions de la vall de Salazar, que té una orientació nord sud. L'accés al poble des de la carretera el permet un pont sobre el riu. Es troba a una alçada de 649 m, entre els cims de Zuberria (1.149 m) a llevant i Beiegu (1.193 m) a ponent. L'envolten boscos de pi roig i rouredes, amb clapes de carrasca. Al nord de la vall, s'hi troba l'extensa fageda de la Selva d'Irati. L'economia se centra en la ramaderia de muntanya, el turisme i l'explotació forestal. A la vall, hi ha dos santuaris importants.

Al nord, elevat sobre el poble d'Ochagavía/Otsagabia, hi ha el santuari de Muskilda i al sud, en el cim que queda entre Iza/Iztalle i Güesa/Gorza, el santuari d'Arburua, els dos dedicats a la mare de Déu. Pel que fa al poble d'Esparza de Salazar/Espartza Zaraitzu, des de temps immemorials, l'aplec és a l'ermita de Arguiloain, a tocar de borda Zubiri, a la vall de Larraice. L'església parroquial d'Esparza de Salazar/Espartza Zaraitzu, és dedicada a Sant Andreu. A ponent i per sobre del poble, hi ha l'ermita de San Tirso, a tocar del cementiri.

Per fer-nos-en millor semblança, il·lustrarem amb unes fotografies el poble de Salazar, bressol del Bisbe-Copríncep Simeón de Guinda y Apeztegui.

Imatge d'Esparza de Salazar / Espartza Zaraitzu, de començament de segle xx. La casa de la dreta, la més alta, és la natal de Simeón de Guinda. A dalt, a l'esquerra, es veu l'ermita de Sant Tirs. Si avui aneu al poble, veureu les costes del darrere molt més poblades de vegetació

El pont medieval sobre l'Esparza, que permet l'entrada al poble. Reformat el segle xx, conserva els tres arcs de mig punt. Darrere surt el campanar de l'església de Sant Andreu. Dalt del pont, hi ha el rector del poble, Livio José Ledesma Santander, resident a Ochagavía/Otsagabia, el poble amb més habitants de la vall de Salazar, tot i que la capital és Ezkároz/Ezkaroze

Entrada al poble venint del sud. El rètol indicador de població està escrit en els dos noms cooficials. Observeu la vegetació molt més abundant, tal com comentàvem a la primera imatge

Església parroquial de Sant Andreu, edifici del segle XII amb remodelacions els segles XVI, XVIII i XX. Té façana porticada, on hi ha l'entrada d'arc apuntat. El campanar és de torre quadrada. Hi va ser batejat Simeón de Guinda el dia 9 de març de 1659, l'endemà d'haver nascut a casa Apeztegui

Retaula major de l'església de Sant Andreu, acabat el 1627

Casa Apeztegui, on va néixer Simeón de Guinda. Situada al carrer Major, en un indret on s'eixampla i fa plaça. Al davant, amb bastó, el seu propietari, Eugenio Elarre Semberoiz, amb Gabriel Arozarena Erro, fill d'Esparza resident al Principat d'Andorra

Entrada de casa Apeztegui, amb els típics codadells de riu per paviment, les escales de pedra i la barana de fusta, materials emprats de sempre en la construcció de cases i altres edificis

Escut a la façana de casa Apeztegui. Situat centrat i a mitja alçada. Té les dues petxines entre faixa que trobem a l'escut del Bisbe Simeón de Guinda, i el llop amb el corder penjant a la boca, com correspon a cada poble de la vall, privilegi atorgat a tots els pobles de la vall de Salazar pel rei Felip II l'any 1566

Gerra que el Bisbe Simeón de Guinda va regalar al capítol catedral de Sant Maria d'Urgell, exposada al Museu Diocesà d'Urgell

Imatge parcial de la gerra. Hi podem apreciar el seu escut, amb les armes que trobem també a l'escut de la seva casa natal

Vista panoràmica d'Esparza de Salazar / Espartza Zaraitzu, des del camí que puja al cementiri i a l'ermita de San Tirso, a ponent del poble

Ermita de San Tirso, amb el cementiri als peus. És de final de segle XII, amb portada ja del segle XIII

Ermita d'Arguiloin, on la gent de la vall de Salazar venera des de temps immemorial la Mare de Déu d'Arguiloin, talla romànica, en aplec que se celebra el 2 de juliol

